

Bölüm 5

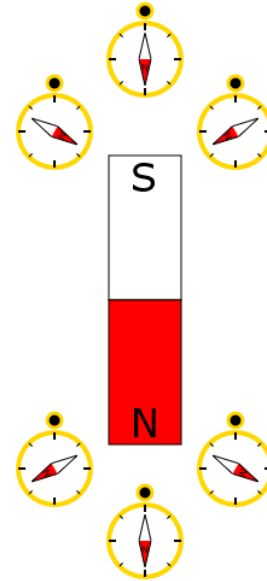
Manyetizma

Prof. Dr. Bahadır BOYACIOĞLU

Manyetizma

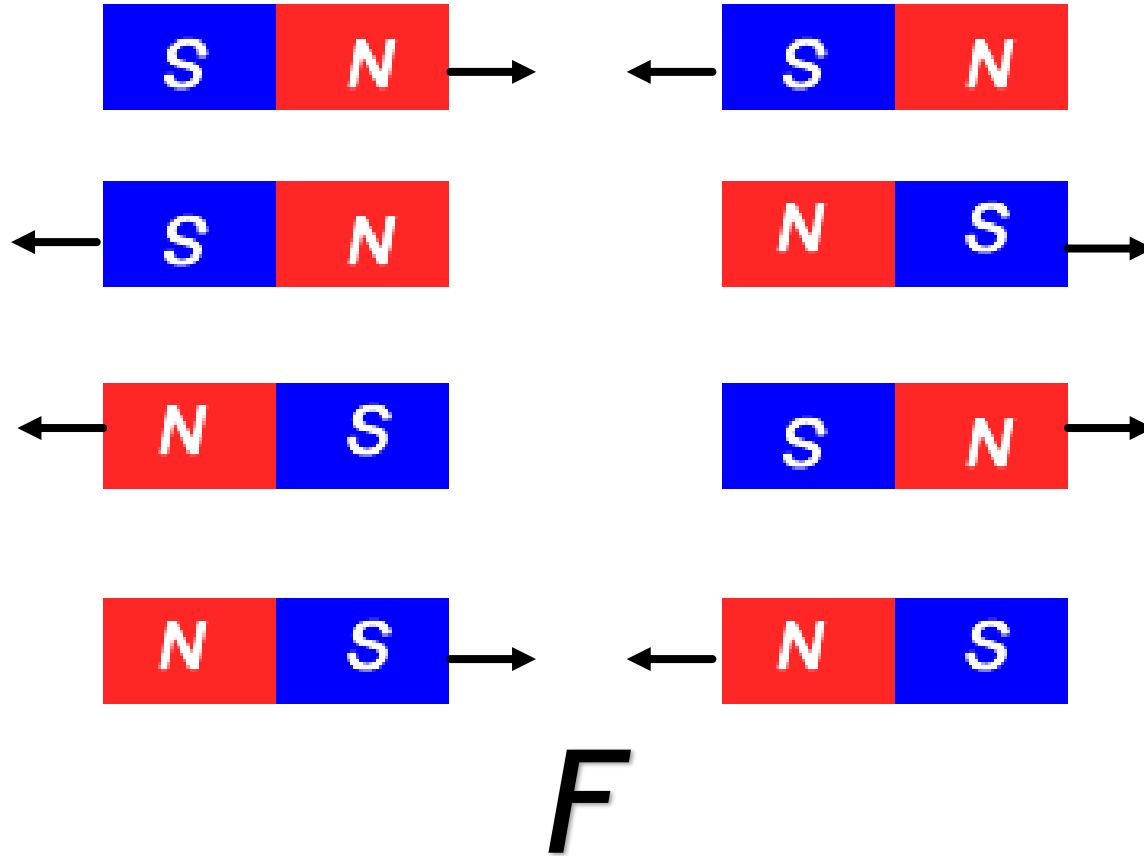
- Manyetik Alanın Tanımı

Günlük hayatımızda kullandığımız bütün elektronik cihazların temel çalışma prensiplerinden biri olan manyetizmanın ilk keşfi , MÖ. 2000' li yılların Antik Yunanına dayanır. Antik Yunanın “Magnesia (günümüz adıyla Manisa)” bölgesinde bazı kaya parçalarının metalleri çektiği gözlemlendi. Bu kaya parçalarına daha sonradan “Magnetit (Mıknatıs- Fe_3O_4)” adı verildi. Mıknatıs ilk olarak pusula yapımında kullanıldı. Bu denizcilere yön bulma konusunda büyük katkı sağladı. MÖ. 1100' lere gelindiğinde ise Çinli denizciler mıknatısı kullanıyorlardı.

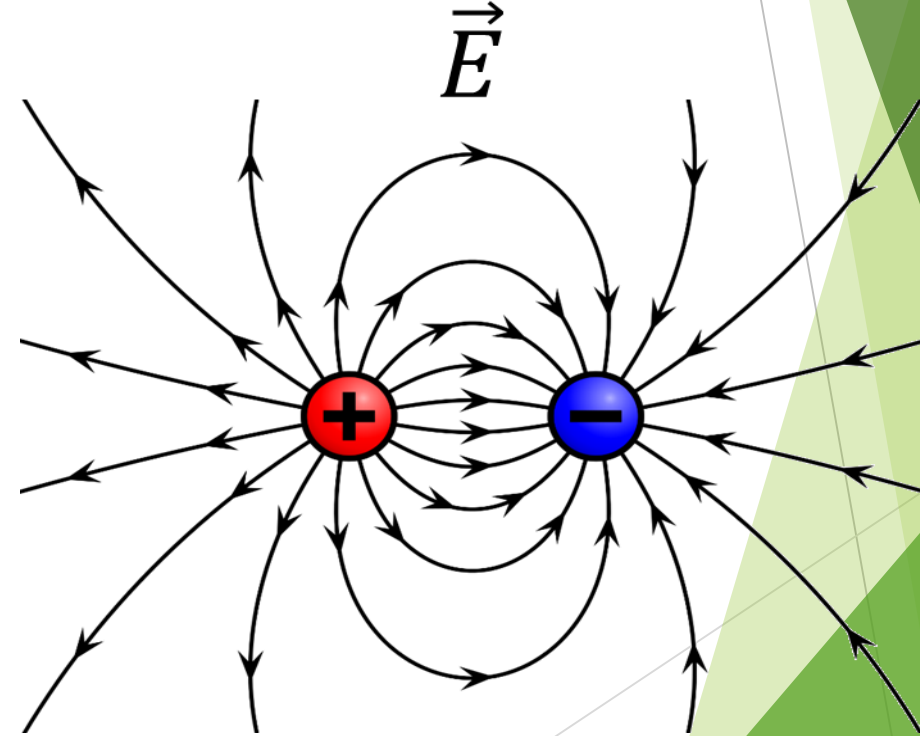
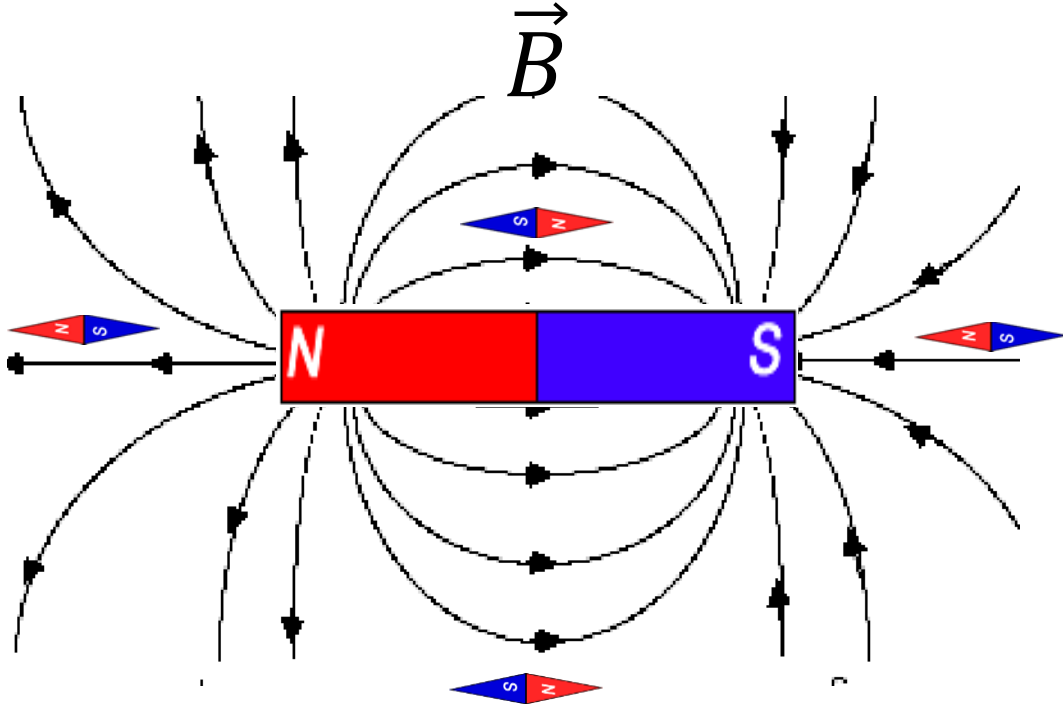
Manyetik Alanın Tanımı

Demir, Nikel gibi maddeleri çeken maddelere mıknatıs denir.
Bir mıknatısın iki kutbu vardır: **N** ve **S**
Aynı kutuplar iter; Farklı kutuplar çeker.

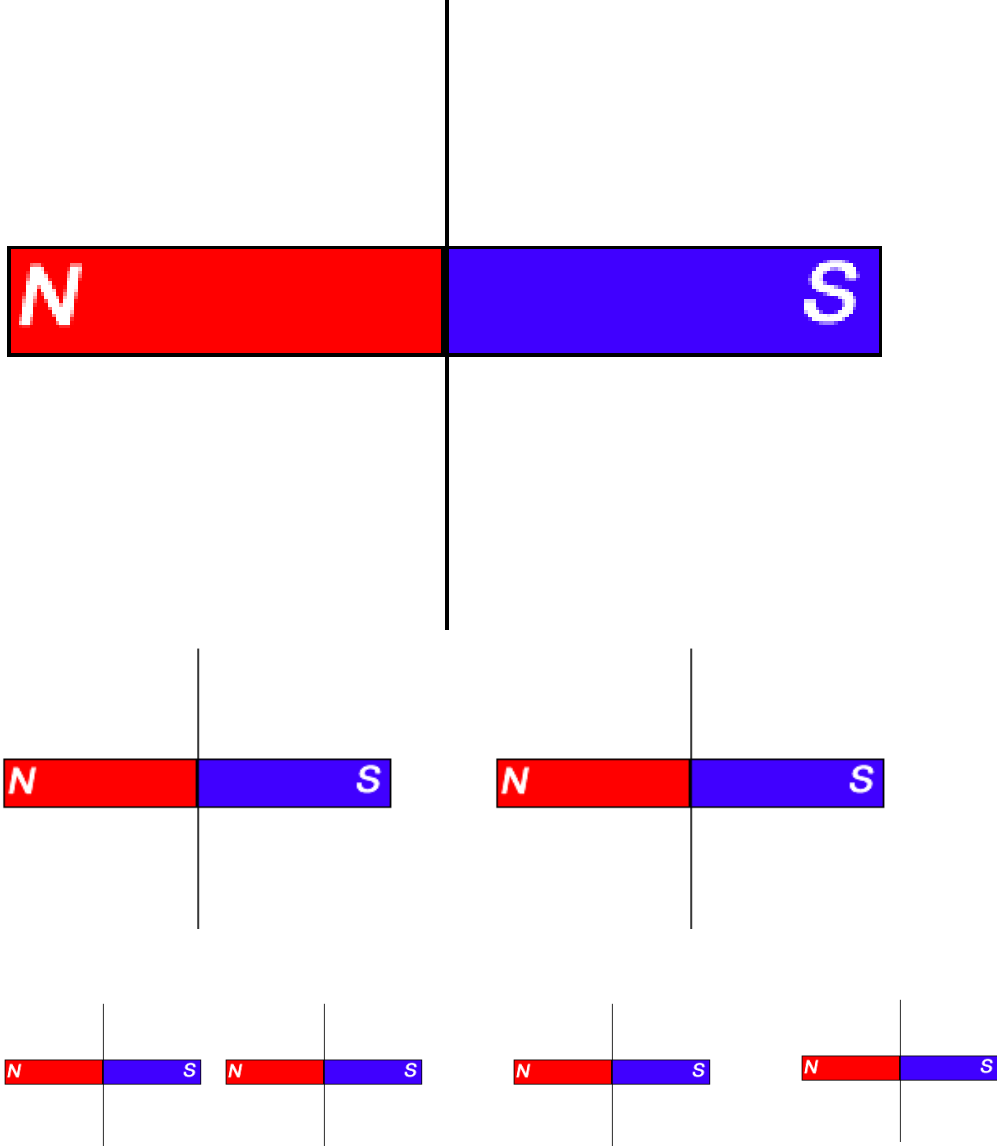
Manyetik Alanın Tanımı

Manyetik Alan çizgileri: Mıknatıslık etkilerinin görüldüğü bölgede manyetik alan vardır ve elektrik alan çizgileri, yönü ve yoğunluğunda olduğu gibi tanımlanır ve vektörel bir nicelik olup $\vec{B}$ sembolü ile gösterilir. Birimi **Tesla** (T) (SI birim sisteminde) dir.

Manyetik alan çizgilerinin doğrultusu pusula iğnesi ya da demir tozlarıyla belirlenebilir.

Manyetik Alanın Tanımı

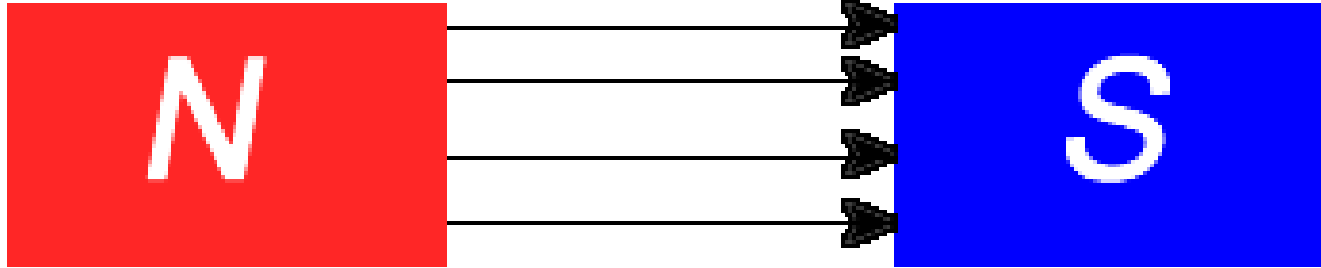
Elektrik yükü benzeri, bir “manyetik yük” yoktur. Mıknatısı ikiye böldüğümüzde, her iki parça yeniden N -S kutuplu birer mıknatıs olur. Yani, Manyetik tek kutup yoktur.

- Yüklü parçacıklar hareketli veya hareketsiz olup olmamalarına bakılmaksızın, bir elektrik alan içindeyken bir elektrik kuvvetine maruz kalırlar.
- Yüklü parçacıkların, bir elektrik alanı yokluğunda bile hareketinden dolayı karşılaşılabilecekleri kuvvete Manyetik Kuvvet denir.

Manyetik Alan Tanımı

İki farklı kutuplu çubuk mıknatıs arasında oluşan manyetik alan düzgün bir magnetik alandır.

$$B=\text{sabit}$$

Manyetik Alanın Tanımı

Manyetik bir alandaki v hızı ile hareket eden bir q yüküne etki eden kuvvet

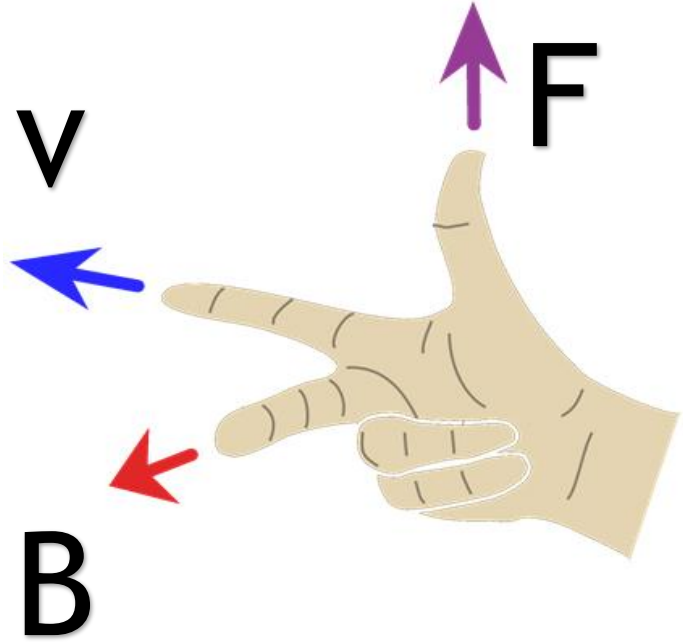
$$\vec{F}_B = q\vec{v} \times \vec{B} = qvB\sin\theta$$

olarak tanımlanır. Parçacığa uygulanan manyetik kuvvet F_B büyüklüğü, q yükü ve parçacığın v hızı ile orantılıdır.

- Yüklü bir parçacık manyetik alan vektörüne paralel hareket ettiğinde, parçacığa etki eden manyetik kuvvet sıfırdır.
- Parçacık hız vektörü alanla herhangi bir açı oluşturduğunda, kuvvet hem hız hem de alana dik doğrultuda etki eder.
- Pozitif yük üzerine uygulanan manyetik kuvvet, aynı yönde hareket eden negatif bir yük üzerinde uygulanan manyetik kuvvetin tersi yönündedir

Manyetik Alanın Tanımı

Sağ-El Kuralı:

Ya da

